

Wie is Jane Goodall?

Jeugd

Op 3 april 1934 werd Jane Goodall in Londen geboren. Ze groeit op in Bournemouth, aan de zuidkust van Engeland. Jane is gefascineerd door dieren. Zo las ze alle boeken van Dr. Dolittle, het Jungleboek en Tarzan. Als kind droomt ze ervan om naar Afrika te gaan om daar tussen de wilde dieren te leven en er boeken over te schrijven. Dat was in die tijd een behoorlijk radicale ambitie: jonge meisjes hoorden zulke "wilde"avonturen niet eens te overwegen. Maar Jane had de steun van haar moeder, die altijd tegen haar zei: "Jane, als je echt iets wilt, en je bent bereid er hard voor te werken en je geeft nooit op en maakt gebruik van kansen, dan zul je je weg wel vinden."

Na de oorlog- Jane was toen negentien- werd ze door haar moeder overtuigd, om een opleiding tot secretaresse te volgen. Secretarissen konden overal ter wereld een baan vinden, zei deze, en Jane wilde nog steeds zo graag reizen en ergens op de wereld met dieren werken. De opleiding bleek een goed alternatief te zijn tot een universitaire opleiding, want het geld hiervoor kon de familie toen helaas niet opbrengen. Jane ging naar Londen om secretaresse te worden. Nadat ze haar diploma had behaald ging ze in een ziekenhuis als secretaresse van een arts werken. Daarna had ze verschillende banen in Oxford en Londen.

In december 1956 veranderde Jane's leven plotseling in een klap: ze kreeg een uitnodiging van een schoolvriendin om naar Afrika te komen! Jane nam dezelfde dag, toen de brief kwam, ontslag van haar toenmalige baan, en ging terug naar Bournemouth om bij haar moeder te wonen. In Bournemouth nam ze een baantje als serveerster en ze spaarde elke cent die ze verdiende. Na vijf maanden had ze zoveel geld bij elkaar dat ze een retourtje per schip naar Afrika kon kopen - en haar leven veranderde voor altijd.

Afrika

In Afrika bleef Jane enkele weken op de ouderlijke boerderij van haar vriendin, hoog in het Kinangopgebergte in Oost-Afrika. Hier had ze een geweldige tijd, maar ze wist ook dat ze niet de hele tijd bij de familie van haar vriendin kon blijven. Ze moest een baan vinden om geld te verdienen: tenslotte wilde ze lang genoeg blijven om in Afrika contacten op te doen, die haar verder konden brengen in haar droom om met dieren te werken. Ze ging in de stad Nairobi voor de directeur van het Keniaanse filiaal van een Britse maatschappij als secretaresse werken.

Jane Goodall Instituut Nederland

Op een feestje zei iemand tegen haar: "Als je in dieren bent geïnteresseerd dan zou je eigenlijk Louis Leakey eens moeten ontmoeten." Ze maakte snel een afspraak met deze wereldberoemde paleontoloog/ antropoloog. Na een lang gesprek met hem en een rondleiding in zijn museum, bood hij Jane een baan aan als secretaresse. Jane werkte lang voor Leakey, en ging op gegeven moment mee op een opgraving in Olduvai. In die tijd kwam ze in contact met Louis Leakey's grote passie, de oorsprong van de mens. Terug in Kenia vertelde hij dat hij graag een onderzoek naar chimpansees wilde opzetten, maar hij had nog niemand die deze taak voor hem zou kunnen doen.

Louis Leakey begon steeds weer over de chimpansees met Jane te praten en op een dag flapte Jane eruit: "Louis, ik wilde dat je daar eens over ophield, want dat is precies wat ik graag zou willen doen." Zijn antwoord was: "Jane, ik zat erop te wachten dat je dat zou zeggen. Waarom denk je eigenlijk dat ik je steeds weer over de chimpansees vertelde?" Het bleek dat hij Jane sinds de trip naar de uitgravingen nauwkeurig had bestudeerd en voor uitermate geschikt voor zijn project had bevonden. Dat Jane op dit voorstel meteen inging, is waarschijnlijk overbodig om te noemen.

Voorbereidingen

Terwijl Leakey zich om de noodzakelijke vergunningen en het geld bekommerde, ging Jane terug naar Engeland om zich zo goed mogelijk op haar taak voor te bereiden. Ze las alles wat er over chimpansees te verkrijgen was. Dat was niet veel toentertijd. Dieren werden toen vaak na een snelle observatie gedood om de lichamen te onderzoeken. Leakey vond na enige tijd, in 1960, een sponsor die bereid was om het project financieel te steunen. Maar de toenmalige

autoriteiten in Afrika gruwden van het idee dat een jong Engels meisje alleen in de wildernis zou trekken. Ze eisten dat, als Jane het project zou doen, er een Europese metgezel mee zou gaan. Van Leakey moest dit iemand zijn bij die Jane zich op haar gemak voelde, iemand die geen concurrentiestrijd ervan zou maken en die haar het onderzoek op haar eigen manier liet uitvoeren. Jane aarzelde niet lang en besloot om haar moeder Vanne mee te vragen om haar de eerste drie maanden van haar verblijf in Gombe te begeleiden.

Gombe

In het begin was het bestuderen van de wilde chimpansees van Gombe niet zo heel erg makkelijk voor Jane. De dieren waren heel bang voor haar en vluchtten zodra ze eraan kwam; het duurde maanden voordat ze ook maar iets dichterbij kon komen. Maar vastberaden bleef ze het bos elke dag doorzoeken. Dagenlang observeerde Jane de chimpansees door een verrekijker, van een verhoging met uitzicht op het bos. Langzamerhand begonnen de chimpansees aan haar aanwezigheid te wennen.

Jane Goodall Instituut Nederland

Onderzoek

Tijdens de eerste jaren van haar verblijf in het Gombe National Park ontdekte Jane vele onbekende aspecten in het gedrag van chimpansees. In oktober 1960 observeerde ze een chimpansee die een werktuig maakte om daarmee in een termietenheuvel naar de termieten te vissen. Deze ontdekking was een grote uitdaging voor de toen heel populaire

definitie van de mens als enige gebruiker van gereedschap.

Toen Jane's mentor Louis Leakey van deze ontdekking hoorde zei hij: "Nu moeten we of het woord werktuig opnieuw definiëren, of de mens. Of we moeten accepteren, dat chimpansees tot de mensheid behoren." Deze zin ging over de hele wereld en veroorzaakte enthousiasme, verwondering maar ook veel scepsis in de wereld van de wetenschap. Verder onderzoek van Jane Goodall toonde aan dat het hier niet om een toevallige observatie ging, maar om een klein voorbeeld in een hele reeks van werktuiggebruik bij chimpansees. De ontdekking betekende in ieder geval financiële zekerheid voor het project. National Geographic Society verklaarde dat ze het project wilden blijven steunen.

Het feit dat ze als jonge vrouw bezig was met een toen typisch mannenberoep en dat ze de chimpansees namen had gegeven in plaats van nummers, zoals dit toen gebruikelijk was, haalde de hele wetenschap overhoop. Haar eerste verslag, dat ze ter publicatie bij een wetenschappelijk tijdschrift instuurde, werd meteen terug gestuurd. Alle namen werden van de redactie veranderd in nummers, emoties van chimpansees werden gewoon eruit gehaald - woedend veranderde Jane alles weer zoals het was, en stuurde het verslag opnieuw in. Dit was haar eerste gevecht tegen de traditionele wetenschap - en ze won!

Jane veroorzaakte ook een grote schok doordat ze ongegeneerd het logische denken van chimpansees beschreef en wat toen nog erger was - hen gevoelens toekende! Dit was uiterst ontoepasselijke vermenselijking: tenslotte hadden in het toenmalige wereldbeeld alleen mensen gevoelens. Jane Goodall's onderzoek bracht met veel geduld en veel bewijsmateriaal uiteindelijk toch de overwinning op de traditionele wetenschap en ouderwetse denkwijzen.

Haar onderzoeksresultaten voerden uiteindelijk tot een minder strakke grens tussen mens en dier. Veel wetenschappers accepteerden na verloop van tijd de denkwijze en

Jane Goodall Instituut Nederland

praktijken van Jane Goodall en gebruikten bijvoorbeeld namen in plaats van nummers - een hele belangrijke stap in de respectvolle omgang met andere soorten.

Een inspanning, waarvan veel mensen voorspelden dat het maar een paar maanden zou duren, werd het langste veldonderzoek over dieren in hun natuurlijke omgeving, ooit. Nu, na meer dan 40 jaar, vindt in Gombe nog steeds onderzoek aan de chimpanseegroep plaats. De meeste tijd wordt het onderzoek uitgevoerd door een getraind team van Tanzanianen en het project blijft bestaan mede door de geweldige morele steun van de overheid van Tanzania.

Impact van Jane Goodall's werk

Vrouwelijke primatologen danken veel aan Jane Goodall. Gilbert Groslover, voorzitter van de National Geographic Society: Jane Goodalls grootste nalatenschap is ongetwijfeld haar baanbrekende onderzoek. In het laatste 30 jaar van de afgelopen eeuw zijn veel vrouwelijke onderzoeksters, zoals Dian Fossey, Birute Galdikas, Cheryl Knott, Penny Patterson, in haar voetsporen getreden. Het is zeker om te stellen dat vrouwen nu het langdurig onderzoek naar primaten gedrag domineren.

Wat misschien het meeste opvalt aan Jane Goodall's werk is dat zij met haar onderzoek een tipje van de sluier heeft opgelicht over de wereld van de chimpansees voor een publiek dat altijd gefascineerd zal blijven over onze dichtstbijzijnde genetische verwanten.

Door haar boeken, vooral *In the shadow of man* en *Through a window*, leerde de wereld de namen kennen van de Gombe chimpansees. Gombe's beroemdste moeder, Flo en haar kinderen werden internationaal bekend. Toen de oude Flo in 1972 stierf, drukte de "Times" een overlijdensbericht af.

Het Jane Goodall Instituut

In 1977, stichtte Jane het Jane Goodall instituut. Dit instituut ondersteunt het voortdurende onderzoek in Gombe en is het meest vooraanstaande op het gebied van de bescherming van de chimpansees en hun natuurlijke omgeving. Het is daarnaast bekend geworden door het opzetten van innovatieve gemeenschapsgerichte beschermingsprogramma's op te zetten in Afrika and het "Roots & Shoots educatie programma, waaraan meer dan 8000 groepen in meer dan 95 verschillende landen deelnemen.

Jane Goodall Instituut Nederland

In 1986, na een conference met verontrustend nieuws over de ontbossing en het snelle verdwijnen van de chimpansee populaties in Afrika, zag Dr. Goodall in dat zij haar geliefde Gombe zou moeten verlaten en zich zou moeten gaan inzetten voor de toekomst van de chimpansees. Vandaag de dag doet zij dit nog steeds door 300 dagen per jaar, te reizen, om op scholen of in volle zalen voorlichting en lezingen te geven over de gevaren die de chimpansees met uitsterving bedreigen, over de vele andere milieu problemen en over haar hoop dat de mensheid uiteindelijk in staat al zijn de problemen die zij op de aarde heeft veroorzaakt te overwinnen. Dr. Goodall vraagt altijd haar publiek om hun eigen verantwoordelijkheid te erkennen en hun macht om door veranderingen in hun levensgewoonten en koopgedrag en inzet dingen te veranderen. "Ieder Individu is de moeite waard", zegt ze, "Ieder heeft een taak te vervullen en ieder individu kan een verandering tot stand brengen."

Dr. Goodall wijst op het onderlinge verbandschap dat er bestaat tussen mens, dier en milieu. Het Roots & Shoots programma onderstreept deze gedachtegang door deelnemende groepen te motiveren om projecten op te zetten waarbij mensen, dieren en de omgeving van elkaar leren.

Dr. Goodall heeft verschillende onderscheidingen gekregen, waaronder: Medal of Tanzania, the National Geographic Society's Hubbard Medal, Japans prestigieuze Kyoto Prize, the Prince of Asturias Award for Technical and Scientific Research 2003, the Benjamin Franklin Medal in Life Science, en de Gandhi/King Award for Nonviolence. In april 2002 benoemde Secretaris-Generaal Kofi Annan Dr. Goodall tot een United Nations "Messenger of Peace." Deze boodschappers van de vrede helpen het publiek om zich in te zetten en de wereld een betere plaats te maken. Zij ondersteunen in verschillende gebieden: het bestrijden van armoede, mensen rechten, vredes- en conflictbemiddeling, HIV/AIDS, ontwapening, gemeenschapontwikkeling en milieu.

Prins Charles sloeg Dr. Goodall in 2004, tijdens een ceremonie in Buckingham Palace, tot "Dame of the British Empire", het vrouwelijke equivalent van ridder. In 2006, ontving Dr. Goodall the UNESCO Gold Medal Award en het Franse Legioen D'Honneur, aan haar gegeven door de minister-president Dominique de Villepin.

Dr. Goodall heeft verschillende ere doctoraten gekregen van verscheidende universiteiten, waaronder: Utrecht University, Holland; Ludwig-Maximilians University, Munich; Stirling University, Scotland; Providence University, Taiwan; de University of Guelph en de Ryerson University in Canada; Buffalo University, Tufts University en andere Amerikaanse U.S. universiteiten.

Jane Goodall Instituut Nederland

Dr. Goodall's lijst van publicaties is lang, met niet allen twee over haar werk in Gombe—*In the Shadow of Man* en *Through a Window*— maar ook met twee autobiografische werken in brieven en haar autobiografische bestseller: *Reason for Hope*. Haar laatste boek is: *Harvest for Hope: A Guide to Mindful Eating*. Onder haar verschillende kinderboeken vallen: *Grub: the Bush Baby*, *Chimpanzees I Love: Saving Their World and Ours* and *My Life with the Chimpanzees*. *The Chimpanzees of Gombe: Patterns of Behavior* wordt gezien als de complete opsomming van Jane Goodalls wetenschappelijk werk en daarmee als haar ultieme boek. Verscheidene tv documentaires zijn over haar gemaakt en over haar gaat de film *Jane Goodall's Wild Chimpanzees* (2002). In 2004 zond Animal Planet van Discovery channel twee specials over Dr. Goodall—*Jane Goodall's Return to Gombe* en *Jane Goodall's State of the Great Ape*.